הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

תוכן עניינים

א. כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים ואף על גב דתנן עד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט ניחא ליה דליתעביד מצוה בממוניה והדר לזבון וליכול 1

ב. ניחא ליה דליתעביד מצוה בממוניה..... 2

ג. שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל׳ יום 4

ד. אדר הסמוך לניסן לעולם חסר 5

ה. ועוד מפני שהוא י״ט ואי אפשר לעשר בי״ט משום סקרתא 7

ו. עשירי ודאי אמר רחמנא ולא ספק 7

ז. באי זה צד מעשרין כונסן לדיר ועושה להם פתח קטן ... לא סקרו בסיקרא ולא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים הרי אלו מתעשרין..... 7

ח. היה לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד אין זה מעשר 8

ט. קפץ אחד מן המנויין לתוכן הרי אלו פטורין..... 8

י. מן המעושרין לתוכן כולם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים..... 9

יא. כל אשר יעבור תחת פרט לטריפה שאינה עוברת..... 9

יב. שהתרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה 9

דף נח.

א. כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים ואף על גב דתנן עד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט ניחא ליה דליתעביד מצוה בממוניה והדר לזבון וליכול

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח״ן 22887389 | ובטל׳ 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLll7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

אין הטלאים הנולדים כמו הטבל שאסור לאכול ממנו עד שיעשר, אלא מותר למכור ולשחוט כל מה שירצה עד שיעשר, ויהיה המעשר קדש ויאכל כהלכתו.

אולם כבר התבאר לעיל דף נז: שקבעו חכמים[1] שלשה זמנים בשנה למעשר בהמה ומשיגיע זמן מהן אסור לו למכור או לשחוט מבהמות שנולדו עד שיעשר מעשר בהמה, ואם שחט הרי זה מותר.

ואלו הן השלשה זמנים[2]:

חמשה עשר יום קודם הפסח וחמשה עשר יום קודם עצרת וחמשה עשר יום קודם החג, וכל זמן מאלו נקרא גורן מעשר בהמה.

נמצאת אומר שהגרנות של מעשר בהמה ביום אחרון מחדש אדר[3], וביום שלשים וחמשה מספירת העומר וביום אחרון מחדש אלול.

ולמה קבעו הגרנות בימים אלו כדי שתהיינה הבהמות מצויות לעולי רגלים, שאף על פי שמותר למכור קודם שיעשר, היו נמנעים למכור עד שיעשרו ויעשו המצוה.

ב. ניחא ליה דליתעביד מצוה בממוניה

---

[1] רמב"ם הלכות בכורות פרק ז הלכה ח

[2] פסק כר"ע דאמר הכי בפ' מעשר בהמה ובן עזאי אמר בעשרים ותשעה באדר. וא"ת הא בגמ' אמרינן דר"ע ובן עזאי פליגי דלר"ע אדר הסמוך לניסן זימנין מלא וזימנין חסר ובן עזאי סבר אדר הסמוך לניסן לעולם חסר ורבינו ז"ל בפ"ח מהלכות קידוש החדש משמע דפסק כבן עזאי דבשנה מעוברת אדר ראשון מלא ואדר שני חסר וא"כ נראה דבריו סותרים למה שכתב כאן דפסק כר"ע. וראיתי שם המפרש שכתב דלא אמרו כן בגמ' אלא כשהיו מקדשין על פי הראייה אבל דברי רבינו ז"ל הם בזמן הזה שמקדשין על פי העיבור. והוכרח לומר כן משום קושיא אחרת דבפ"ק דר"ה אסיקו בגמ' דזימנין מלא וזימנין חסר ואיתותב מ"ד אדר הסמוך לניסן לעולם חסר. אבל מ"מ קשה מנא ליה לרבינו ז"ל דבזמן הזה אדר הסמוך לניסן לעולם חסר כיון דבגמ' דברו בזמן הראייה ולא דברו בזמן החשבון וכתב שם המפרש דשלחו למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר היינו לפי החשבון. ותימה על דבריו דא"כ אמאי איתותב שם ממתני' הא מתני' לא אירי אלא ע"פ הראייה והא דמר עוקבא על פי החשבון וצ"ע. לח"מ שם

[3] היינו שהוא האחרון מחדש אדר כמו שמסיק רבינו ובחנם תמה הלח"מ ומש"כ דבעינן ט"ו יום טעמא נקיט למילתיה דלמה בעינן כך ביום האחרון מחדש אדר וע"ז כתב דבעינן ט"ו יום יעו"ש ועוד משום דקא פסיק כר' עקיבא לענין שבועות ולכן העתיק מתחלה דר"ע. הר המוריה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

מותר ליטול טלית[4] של חבירו שלא מדעתו, כדי לקיים בה מצות ציצית, מפני שמסתמא מסכים חבירו לכך, שנוח לו לאדם שתיעשה מצוה בממונו. ונכון יותר שלא יברך. ואם רצה לברך יש לו על מה שיסמוך.

ומכל מקום אינו רשאי להתעטף בטלית של חבירו שלא מדעתו אלא אם כן בתנאים דלהלן:

א. שיעשה כן באקראי, ולא באופן קבוע.

ב. שלא יוציאנה מבית הכנסת למקום אחר. וכן אם נוטלה מבית חבירו, לא יוציאנה למקום אחר.

ג. שלא תבוא הטלית לידי הפסד, וירד ערכה מחמת השימוש בה.

ד. המשאיל אינו נמצא כדי שאפשר יהיה לשאול ממנו רשות. אבל אם המשאיל נמצא, צריך לשאול ממנו רשות.

ה. שיקפל אותה בקיפולה הראשון, ובשבת יקפל אותה ולא בקיפולה הראשון והמ"א מיקל בשבת שלא לקפל כלל.

וכן מותר ליטול תפילין[5] של חבירו שלא מדעתו, ורשאי אף לברך עליהן, ובלבד שיהיה הדבר לפי התנאים הנ"ל.

וגם יזהר לקפל התפילין כבראשונה, אם כששאלן היו מקופלות. ואם לא קיפלן, נקרא גזלן, וברכתו ברכה לבטלה[6].

ואם הדבר ידוע שבעל התפילין מקפיד שלא ישתמש בהן מישהו אחר, אסור לקחת התפילין בלא רשות, וכל שכן שאסור לברך עליהן. וירא שמים ימנע עצמו מלקחת תפילין שאולות שלא מדעת חבירו. וכל שיש אפילו ספק שמא

---

[4] שו"ע ונו"כ או"ח יד ד ומ"ב שם יג – או
[5] רמ"א שם
[6] מ"ב כה נג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

אין הבעלים מסכים בלב שלם שיניח אחר התפילין שלו, יש לחוש לאיסור גזל אם מניחן, וכל שכן שאין לברך עליהן[7].

ובימינו מותר בתנאים הנ"ל[8] להשתמש בספרי חבירו כגון סידור או מחזור שלא מדעתו, אולם בלימוד קבוע כגון להשתמש בגמ' או משנה ללימוד ממש ולא רק לעיון בעלמא, אסור.

ג. שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום

כבר התבאר במסכת פסחים דף ו. שחכמים הראשונים[9] תקנו בזמן שבית המקדש היה קיים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל שלשים יום לפני הרגל[10], דהיינו שמפורים[11] ואילך ידרשו הלכות פסח, ומחמשה באייר[12] ואילך ידרשו הלכות עצרת, ומי"ד באלול ואילך ידרשו הלכות החג. לפי שכל אחד ואחד הדר בארץ ישראל חייב להביא ברגל ג' קרבנות עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום, ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל שלשים יום לפניו, כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להכין בהמות הכשרים לקרבן ויהיה להם שהות כל שלשים יום.

ותקנה זו לא נתבטלה מישראל אף לאחר שחרב בית המקדש, שכל חכם היה שונה לתלמידיו הלכות הרגל שלשים יום לפניו כדי שיהיו בקיאים בהלכותיו וידעו המעשה אשר יעשון, ולהמון עם היו דורשים הלכות הרגל

---

[7] עיין בן איש חי וירא יד

[8] ערוה"ש יד יג מקור חיים לחו"י שו"ת מנח"י ח"ז סי' ק"ל, וע"ע כה"ח סקל"א ושו"ת להורות נתן ח"ו סי' קכ"ז – קכ"ח.

[9] לשון שו"ע הרב או"ח תכט א ב

[10] ועיין בה"ל שם ד"ה שואלין שבר"ן פ"ק דפסחים ופ"ק דמגילה אמר דמה שאמר שואלין היינו דבזה הזמן אם באו ב' תלמידים ואחד שאל בהלכות פסח נזקקין לו קודם דהוא בכלל שואל כענין אבל אין חיובא ללמוד ל' יום קודם ה"פ רק בפסח גופא, והכיח שם מדברי הראשונים שחלקו עליו ומצוה על כל אחד ללמוד בעצמו גם כן.

[11] מ"ב שם ב

[12] רש"י בכמה מקומות ותוספות בפרק קמא דמגילה דף ד' והרוקח, וכן הוכיחו המגן אברהם והגר"א מבכורות דף נ"ח, וכן הוכיח היד אפרים מירושלמי מפורש פרק ג' דשקלים, ומכל מקום משמע מכמה אחרונים דלענין יום טוב הוא רק מצד מנהגא, (עיין בחק יעקב ואליה רבה ופרי מגדים), אכן בביאור הגר"א וכן בפרק ח ובמור קציעה משמע דיום טוב הוא כפסח, עיין שם, וכן משמע ברוקח. שעה"צ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

בשבת שלפניו שבשבת זו היו מתקבצין כל העם מכל הכפרים לשמוע הלכות הרגל מפי החכם.

לפיכך נהגו בדורות האחרונים שהחכם[13] דורש הלכות פסח בשבת שלפניו אם אינו ערב פסח[14], והלכות החג דורש בשבת שובה. אבל שבועות אין בו הלכות מיוחדות שכל איסור והיתר הנוהגין בו נוהגין גם כן בפסח וסוכות.

והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה׳ וללמד להם המעשה אשר יעשון, היינו דיני הגעלה וביעור חמץ ואפיית המצה ושאר הלכות פסח וכן בשבת שובה לדרוש לפניהם הלכות יוה״כ וחג הסוכות לבד מה שדורש מענין התשובה, ולא כמו שנוהגין עכשיו, שאם יהיה הדרשה רק בפלפול או דרוש בעלמא אין יוצאין בזה ידי חובתן.

ובדורות הללו שאין החכם שונה לתלמידיו הלכות (לפי שהכל כתוב בספר), מצוה על כל אחד ואחד שילמוד הלכות הרגל קודם הרגל עד שיהיה בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה[15].

וכן משה רבנו עליו[16] השלום תיקן להם לישראל שיהיה כל חכם העיר דורש לבני עירו בכל רגל בענינו של יום נס הנעשה בו ביום כגון בפסח ביציאת מצרים ובעצרת במתן תורה ובחג בהיקף ענני כבוד וגם כן ידרוש לעם בכל רגל הלכות הצריכות לבו ביום שיודיע להם האסור והמותר בו ביום הלכות פסח בפסח והלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג אף על פי שדרש להם הלכות הרגל שלשים יום לפניו.

ועכשיו אין נוהגין לדרוש הלכות בחג עצמו (לפי שהכל כתוב בספר) אלא דורשין באגדה מענינו של יום.

ד. אדר הסמוך לניסן לעולם חסר

כבר התבאר במסכת ר״ה דף יט: שמכיון שחודשי הלבנה ארכם 29 יום ועוד 12 שעות ותשצ״ג – 793 חלקים מתוך 1080 חלקים המרכיבים שעה[17], שהם 44 דקות ו3.3 שניות, לפיכך בימינו שאין מקדשים על פי הראיה אלא לפי חשבון החגים ומולד הלבנה, כשמסדרים את לוח החדשים סידורו הוא ששה חדשים של 29 יום הנקראים חודשים חסרים, וכדי להשלים את 12

---

[13] מ״ב שם ב

[14] שאם חל בערב פסח אז צריך להקדים בשבת הקודם

[15] כל זה משו״ע הגר״ז תכט

[16] שם ד

[17] כלומר שעה של ששים דקות מחולקת ל 1080 חלקים והיתרה שבכל חודש היא 793 חלקי 1080 עיין תפארת ישראל שבילי דרקיע קביעת החודש אות ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח״ן 22887389 | ובטל׳ 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

השעות החסרות עושים ששה חודשים של 30 יום הנקראים חודשים מלאים. וסדר החדשים[18] המלאים והחסרים לפי חשבון הלוח בימינו כך הוא, תשרי לעולם מלא, וחדש טבת לעולם חסר, ומטבת ואילך אחד מלא ואחד חסר על הסדר, ובשנה המעוברת אדר ראשון מלא ואדר שני חסר.

וטעם הדבר[19] לפי שאנו צריכין לעשות חדשים אחד מלא ואחד חסר, הסכימו קדמונינו לעשות לעולם החדש שהוא חשוב יותר מלא, וקראו המלאים מלכים והחסרים משרתים להם.

ואלו הן החדשים החשובים הנקראים מלאים ושעושים אותו מלא, ניסן מלך שבו חג המצות הוא מלא, ואייר הוא סמוך לו הוא משרת והוא חסר, סיון מלך שבו חג השבועות מלא, תמוז שאחריו משרתו חסר, אב מלך שבו היו קוצצין עצים למזבח מלא, אלול שאחריו משרתו חסר, תשרי מלך שבו המועדות מלא, מרחשון שאחריו משרתו חסר, כסליו מלך שבו נעשה נס חנוכה מלא, טבת שאחריו משרתו חסר, שבט מלך שבו ראש השנה לאלנות מלא, אדר שאחריו משרתו חסר. וכל זה כשהשנה היא כסדרן שהם ו׳ מלאים ו׳ חסרים ואינה אלא 354 ימים שהם י״ב פעמים כ״ט ועוד 12 שעות כפול 12 חדשים שהם ששה ימים של חודשים המלאים.

אולם מכיון שחסר גם התשצ״ג חלקים (+44 דקות) שנתבארו למעלה כשיתקבצו הרבה מהם (כל 33 חודשים) ע״כ נעשה מהם יום, וצריכין אנו לעשות את השנה ארוכה יום אחד יותר משאר השנים, ותהיה אותה השנה 355 ימים וצריכין אנו למלאות עוד חדש אחד, וממלאים גם חדש מרחשון.

ולפעמים צריכין לקצר השנה יום אחד כדי לסדר שהחגים לא יפלו בימים מסוימים[20] ולעשותו 353 ימים, וא״כ נצטרך לחסר עוד חדש אחד, ואז אנו מחסרין אותו היום מכסליו. והטעם שאנו מחסרין או ממלאים אלו השני חדשים מרחשון וכסליו ולא שנים אחרים, מפני שכוונתינו לחסר או למלאות החדש הראשון שנוכל בשנה, כדי שלא ישתכח הדבר אם נניחנו עד סוף השנה.

ולפעמים צריך שיהיו שניהם מלאים, ולפעמים שניהם חסרים. וכשיהיו שניהם מלאים נקראת השנה שלימה, וכשיהיו שניהם חסרים נקראת השנה חסירה, וכשיהיו אחד מלא ואחד חסר נקראת השנה כסדרה.

---

[18] רמב״ם הלכות קידוש החודש פרק ח הלכה ה

[19] לבוש אורח חיים סימן תכח סעיף א

[20] כגון שלא יפול יום כיפור ביום ו׳ או ביום א׳ או השענא רבא בשבת ויהיו שתי שבתות סמוכות זו לזו, ואם בר מינן ימות בהם מת יהא אסור לקוברו אפילו ע״י גוים ויסריה, ועוד כדי שלא יתעפשו הירקות שנלקטו לצורך האכילה שלא יוכלו לבשלם שיהיה אסור לבשלם שני ימים זה אחר זה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח״ן 22887389 | ובטל׳ 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

וחכמינו ז״ל בעוצם בינתם וחכמתם בחכמת התכונה, תיקנו סדר זה בהשואה עם מולד הלבנה האמיתי כדי שייצא הכל מקביל, ומפני הטעמים הללו תקנו אותו בימים הללו ולא בימים אחרים.

ה. ועוד מפני שהוא י״ט ואי אפשר לעשר בי״ט משום סקרתא

כבר התבאר לעיל דף נז: אין מעשרין[21] מעשר בהמה ביום טוב אפילו שאינו קורא שם[22], משום שצריך לצבוע העשירי וצביעה אסורה ביום טוב.

דף נח:

ו. עשירי ודאי אמר רחמנא ולא ספק

כבר התבאר במסכת ב״מ דף ו: שכל[23] שאחד מהן ספק אם הוא מנוי שקפץ מחויב או אחר, פטורים הכל שנאמר (שם) הָעֲשִׂירִי ודרשו עשירי ודאי חייבה תורה ונתמעט הספק.

ז. באי זה צד מעשרין כונסן לדיר ועושה להם פתח קטן ... לא סקרו בסיקרא ולא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים הרי אלו מתעשרין

כבר התבאר במסכת עירובין דף נ. ובקידושין דף נא. וב״מ דף ו. שמצות עשה[24] להפריש אחד מעשרה מכל בהמות טהורות שיולדו לאדם בכל שנה ושנה,

---

[21] כן מבואר בגמ׳ להלן דף נח. וצ״ע אמאי השמיטו הרמב״ם וצ״ע מה כונת העין משפט בציונו רמב״ם הלכות יום טוב פרק ד הלכה כו דהתם איירי בתרו״מ ואין טעמו משום צובע.

[22] דאם קורא שם היה מקום לאסור כשם שאסור להפריש תרו״מ אולם עיין תוד״ה ד״ה ואי אפשר להלן נח. שהכא אין משום איסור הפרשת תר״ומ ועוד אפשר לחלק דהכא אין בו משום תיקון שהרי מותרים גם בלא מעשר כדין מתנו״כ וגם מצד מקדיש אינו נאסר כיון שאין בו קנין דכולו נאכל לבעלים. ויעול לשחטו בבית המקדש ביום טוב.

[23] רמב״ם שם פרק ח הלכה יד

[24] רמב״ם הלכות בכורות פרק ו הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח״ן 22887389 | ובטל׳ 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

כיצד עושה[25] כונס כל הטלאים או כל העגלים לדיר, ועושה לו פתח קטן כדי שלא יצאו שנים כאחד, ואמותיהן מעמיד מבחוץ, והן גועות שישמעו הטלאים קולן ויצאו מן הדיר לקראתן, שנאמר (ויקרא פרק כג פסוק לב) כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה׳, שיעבור מעצמו ולא שיוציאו בידו, וכשיצאו מן הדיר זה אחר זה, מתחיל ומונה אותן בשבט: א׳ ב׳ ג׳ ד׳ ה׳ ו׳ ז׳ ח׳ ט׳, והיוצא עשירי בין זכר בין נקבה בין תמים בין בעל מום סוקרו בסקרא ואומר הרי זה מעשר, לא סקרו בסקרא ולא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים הרי אלו מעשר הואיל ומנאם עשרה עשרה וקידש עשירי הרי זה מעשר.

ח. היה לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד אין זה מעשר

מי שהיו לו[26] עשרה טלאים והפריש אחד מעשרה, היו לו מאה והפריש עשרה למעשר אין אלו מעשר, אלא חייב למנותם כמבואר.

ט. קפץ אחד מן המנויין לתוכן הרי אלו פטורין

כבר התבאר במסכת ב״מ דף ו: שאם היה מונה היוצאין[27] אחד אחד ומקדש עשירי, וקפץ אחד מן המנויין לתוך הדיר לתוך אלו שעדיין לא נמנו ולא נתעשרו[28], נפטרו הכל, שכל אחד מהן ספק אם הוא המנוי שקפץ או אחר, שנאמר (שם) הָעֲשִׂירִי ודרשו עשירי ודאי חייבה תורה ונתמעט הספק[29].

---

[25] אך מי שהיו לו עשרה טלאים והפריש אחד מעשרה, היו לו מאה והפריש עשרה למעשר אין אלו מעשר שלא העבירם, רמב״ם שם פרק ז הלכה א

[26] רמב״ם שם

[27] רמב״ם שם פרק ח הלכה יד

[28] ובגמ׳ כאן ובבכורות (נט, ב) מפורש להדיא דפטור דמניין הראוי הוא אפילו כשלא עישר עדיין, שהרי פריך שם ודילמא דעישר עלייהו ומסיק דאע״ג דלא עישר שזהו עיקר טעם פטור מניין הראוי. וצ״ל דכוונתו שמוכנים להתעשר. ערוך השולחן העתיד הלכות בכורות ומעשר בהמה סימן רד סעיף כד

[29] ובספר אסיפת זקנים לב״מ (ו׳ ע״ב ד״ה קפץ) כתב אהך דקפץ אחד מהמנוים לתוכו פטור מהמעשר, והקשו התוספות (שם ד״ה קפץ) ונכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש, ונזכר בספר הנ״ל תירוץ בשם הרא״ש דהא דכל דפריש מרובא פריש לאו ודאי הוא, ומידי ספיקא לא נפקא דאולי לא קפריש [מרובא], רק התורה התירה זה הספק מבלי לאסור, וא״כ דספק הוא, לא שייך במעשר דנימא מרובא קפריש וחייבת במעשר, דמעשר ודאי אמר רחמנא ולא מעשר ספק עכ״ל. ולפי זה דהך כל דפריש מרובא קפריש אין עושה ודאי רק ספק. פלתי קי ס״ק יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח״ן 22887389 | ובטל׳ 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

י. מן המעושרין לתוכן כולם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים

קפיז אחד[30] מן העשיריים שכבר קדשו לתוך הדיר, כולן ירעו עד שיפול בהן מום שהרי הם ספק מעשר, ויאכלו במומן.

יא. כל אשר יעבור תחת פרט לטריפה שאינה עוברת

כבר התבאר במסכת ב"ק דף עח. למרות שהכל נכנסין[31] לדיר להתעשר[32], מעשר בהמה, בין תמימים בין בעלי מומין, וכל איסורי מזבח, ואפילו רובע ונרבע ומוקצה ונעבד ומחיר ואתנן וטומטום ואנדרגינס[33], מכל מקום הכלאים והנדמה[34] , והטריפה[35], ויוצא דופן, ומחוסר זמן, כשם שפסול לקרבן, כך פסולים למעשר. ופטורין מן המעשר

וכן היתום[36] שמתה אמו או נשחטה עם לידתו אינו מתעשר, ודברים אלו מפי השמועה הם.

יב. שהתרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה

---

[30] רמב"ם שם הלכה טו

[31] רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה יד

[32] שמצות עשה להפריש אחד מעשרה מכל בהמות טהורות שיולדו לאדם בכל שנה ושנה, ואין מצוה זו נוהגת אלא בבקר וצאן בלבד שנאמר וכל מעשר בקר וצאן וגו'. ודין מעשר בהמה שיהיה נשחט בעזרה וזורקין את דמו זריקה אחת כנגד היסוד ומקטירין אימוריו, ושאר הבשר נאכל לבעלים בירושלים כשאר קדשים קלים ואין לכהנים בו כלום אלא כולו לבעלים כפסח, ואם היה בעל מום בין שנפל בו מום בין שהפרישו בתחלה במומו הרי זה נאכל בכל מקום. שם הלכה א ד

[33] התוס' יום טוב ז"ל הקשה על רבינו שלא הוציא האנדרוגינוס דהוי בריה בפני עצמו כחכמים והניחו בצ"ע עיין שם אמנם בכמה מקומות מצינו לרבינו שפוסק שהאנדרוגינוס ספק הוא עיין להרב לח"מ ז"ל פ"ג דהל' אישות. מעשה רקח שם.

[34] ולכאורה הנדמה מכיון שפסולו כבעל מום כמו שהתבאר מהמשנה למלך, אם כן לכאורה כשר למעשר אולם בבכורות נז ילפינן ליה מאו עז פרט לנדמה ועיין בחי' הגר"ח החדש על הש"ס (בכורות יב.) שכתב נמי דנפק"מ לענין מעשר בהמה שחל אף על בעל מום, אבל מטעם נדמה לא חל דהוי ככלאים ויוצא דופן.

[35] כתבו התוס' בפרק ראשית הגז (דף קל"ו) דאפשר דאפילו נחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה שהיא כשירה אפ"ה אינה נכנסת לדיר להתעשר משום דאינה עוברת ובפ"ט דבכורות (דף נ"ז) כתבו דחשיבא עוברת כיון שאינה טריפה וכן הוא דעת רבינו ז"ל. מל"מ

[36] רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

כבר התבאר במסכת גיטין דף לא. ומנחות דף נד. שאין תורמין[37] תרומה גדולה לא במדה ולא במשקל ולא במנין, לפי שלא נאמר בה שיעור ולפיכך לא ימדוד אורך ורוחב הפירות שמפריש לתרומה, ולא ישקול אותם, ולא ימנה אותם, אלא יתן באומד כלומר שישער שיעור שצריך לתת. אלא אומד ומפריש בדעתו כמו אחד מששים. עין רעה אחד מחמישים עין בינונית אחד מארבעים עין יפה.

אבל מותר לו למדוד ולשקול ולמנות את טבלו ואח"כ מוריד ממנו התרומה באומד, וי"א[38] שמצוה שימדוד וישקול וימנה את טבלו כדי שיוכל לאמוד אח"כ יפה.

ולא יתרום בסל ובקופה שמדתן ידועה, אפי' אינו[39] מיוחד למדה ואינו מכוין כלל למדה רק נוטל בזו משום שיש לו עכשיו כלי זה אפ"ה אסור שהאנשים יאמרו שבמדה הוא תורם כיון שמדתו ידועה

אבל תורם הוא בהן חציין או שלישן, כל שאינו ממלא את המדה, שבזה צריך לשער ואין המדה ידועה, אף על גב דבזה קל לשער כיון שאינו מצומצם לא הוי כתורם במדה, ולא יתרום בסאה חציה שהחציה מדה.

---

[37] רמב"ם הלכות תרומות פרק ג הלכה ד

[38] גר"א בשנו"א פ"א מ"ז דתרומות וכ"כ במשנה ראשונה וכן משמע בביצה כ"ט א' ועי' בתוספתא דתרומות פ"ג ה"ג ועי' ברש"ס תרומות פ"ד ה"ג דמפרש בירו' שאם א' רוצה ליתן יותר מהמדה מותר לו לתרום במדה **וצ"ע**

[39] דרך אמונה שם לט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu